

N:o 28.

Ank. till Riksd. Kansli den 6 April 1881, kl. 10 f. m.

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8, angående föreslagen skrifvelse till Kongl. Maj:t om dels utfärdande af förklaring i fråga om meddelade bestämmelser rörande landgille och städja för vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge, dels medgifvande i visst fall af försäljning af dylika lägenheter.

Uti en till Utskottet hänvisad motion (N:o 165) har Herr *Anders Persson* på anförda skäl hemställt, dels att "Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse an- hålla, det Kongl. Maj:t täcktes utfärda nådig förklaring derom, att bestämmelserna i Kongl. Kammarkollegii kungörelse den 1 Mars 1867, angående landgille och städja för vissa kyrkolägenheter i Skåne, Halland och Blekinge, må, der ifråga- varande jordar och lägenheter äro till egovidden kända, gälla utan afseende på huruvida dessa undergått skattläggning eller icke"; dels "att Kongl. Maj:t vid ut- färdande af denna förklaring täcktes medgifva, att de kyrkorna inom ofvannämnda provinser tillhöriga lägenheter, hvilkas egoareal är okänd, måtte få med full eganderätt öfverlätas på vederbörande jordinnehafvare emot erläggande af nu ut- gående årliga afgäld, kapitaliserad efter sex procent."

Som Kammaren behagade erinra sig, väcktes i fjor af samme motionär för- slag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t af enahanda innehåll som mom. 1 uti hans i år ingifna motion. Då, likasom nu, framhöll motionären det ingrepp, som sked- de i kyrkornas eganderätt, om afgiften för brukningsrätten, i stället för att be- stämmas vid hvarje särskildt tillfälle, då sådana hemman eller lägenheter blifva

Bih. till Riksd. Prot. 1881. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 19 Häft.

lediga, förvandlades till en fix afgäld, som för hvarje år allt mindre motsvarade det ständigt växande jordvärdet, samt betonade obilligheten deraf, att de kyrkor som, till åtlydnad af Kongl. brefvet af den 6 Juli 1809, underkastat sina jordar den omsorgsfullare och kostbarare uppskattningsprocedur, som deri föreskrifves, skulle i och med detsamma hafva afhändt sig alla utsigter till en i framtiden stigande inkomst af dessa jordar och sålunda se sig försatta i ett vida sämre läge än öfriga kyrkor, hvilka, efter att hafva i det förflutna uraktlåtit en sådan taxerings- eller skattläggningsåtgärd, numera genom utfärdandet af 1867 års förordning blifvit i tillfälle att vid hvarje jordombyte tillförsäkra sig en efter jordvärdets stegring afpassad inkomstförhöjning.

Kammarens Tredje Tillfälliga Utskott, till hvilket motionen i fjor remitterades, biträdde den uppfattning, som för densamma låg till grund; men vid det förhållandet, att det enda fall Utskottet kände till, hvori tillämpning af 1867 års förordning, på förut skattlagda jordar ifrågasatts, just dragits under Kongl. Maj:ts pröfning, ansåg sig Utskottet sakna anledning att tillstyrka en hemställan hos Kongl. Maj:t om en sådan lagförklaring som af motionären åsyftades. Denna Utskottets uppfattning blef också af Kammaren godkänd. I omnämnda rättstvist, som under förliden riksdag hvilade oafgjord hos Kongl. Maj:t, har emellertid sedermera nådigt utslag fallit, deri Kongl. Maj:t, utan att till afgörande upptaga sjelfva principfrågan, förklarade skäl ej vara anfördt ledande till ändring i Kammarkollegii öfverklagade dom. Och har motionären häri funnit anledning, att till innevarande Riksdag inkomma med förnyad framställning i ämnet.

Hänvisande till den redogörelse Utskottet i fjor afgaf för tillkomsten af denna kyrkornas egendom, för beskaffenheten af den dubbla rätt, dels egarens, dels brukarens, som vid dessa jordar är fäst, samt för de olika former, som tid efter annan stadgats och användts i och för jordafgäldens pröfning och bestämmande, vill Utskottet äfven i år uttala den mening, att kyrkornas rätt till dessa jordar, om än inskränkt genom häfdvunnen, högtidligen bekräftad brukningsrätt, dock ursprungligen varit och genom århundraden erkänts vara verklig eganderätt, således icke blott innefattande rätt till en viss, för alla tider bestämd ränta, utan medförande anspråk på *sådan* ersättning för nyttjanderättens öfverlåtelse, som vid hvarje ombyte af brukare kan pröfvas lämplig och billig. Sättet för denna afgälds bestämmande, hvilken form för dess utrönande och fastställande än användts, har derföre, efter Utskottets åsigt, endast genom bristande korrekthet i uttrycket kunnat benämnas och betraktas som en "*skattläggning*". Då här emellertid föreligger en fråga af privaträttslig natur, kan Utskottet icke biträda motionärens uppfattning att densamma kan eller bör lösas genom någon på Riksdagens begäran afgifven förklaring från Kongl. Maj:t, "*att*" den eller den uppfattningen af rättsförhållandet mellan egare och brukare hädanefter skall såsom rätt auses och tillämpas — en åtgärd, som skulle vara lika våldsam, som då man

fordom tog sig före att utan vidare "skattlägga" dessa jordar. Men väl tilltror sig Utskottet, som under ärendets behandling fått ett lifligt intryck af detta uråldriga rättsförhållandes invecklade natur och de skiljaktiga tolkningar, detsamma varit underkastadt, vitsorda önskvärdheten af att detsamma gjordes till föremål för en särskild, af Kongl. Maj:t föranstaltad, fullständig utredning, hvilken kunde afgifva en tillförlitlig grundval för hithörande frågors framtida behandling.

Hvad åter angår motionärens förslag i andra punkten af hans hemställa till Riksdagen, kan Utskottet ej annat finna än att dess förverkligande skulle lända till fördel för begge parter, för kyrkojordens egare såväl som för dess brukare. Motionären afser här sådana kyrkojordar, om hvilkas både läge, areal och beskaffenhet man numera ingenting känner; der hemmansegaren endast vet, att inom hemmanets gräns ligger en, till storleken honom fullkomligt obekant jordlapp, som icke är hans, utan tillhör en, ofta långt bort i ett annat härad eller län befintlig kyrka, och som därför vid inteckning, hemmansklyfning m. m. lätt kan vålla anseeligt trassel; och der kyrkans sysslomän endast veta, att de från detta aflägsna hemman årligen hafva att uppbära och i kyrkans räkenskaper redovisa en enligt gammal häfd utgående afgäld, som ofta belöper sig till några få skillingar eller runstycken. En kapitalisering och aflösning af denna jordskyld måste uppenbarligen betraktas såsom den lämpligaste uppgörelsen och afslutningen af en förbindelse, hvilken numera vållar besvär och olägenheter åt båda sidor. Bestämmandet af den procentsats efter hvilken en sådan kapitalisering borde beräknas, synes Utskottet dock lämpligast böra öfverlemnas till regeringen.

Utskottet tillåter sig därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t medgifva, att sådana, kyrkorna i Skåne, Halland och Blekinge tillhöriga, inom vissa hemmansegoområde befintliga jordar, hvilkas läge i öfrigt såväl som areal numera äro okände, måtte få med full eganderätt öfverlätas på vederbörande hemmansinnehafvare, mot en löseskilling motsvarande den nu utgående årliga afgälden kapitaliserad.

Stockholm den 6 April 1881.

På Utskottets vägnar:

C. E. Casparsson.